

"...בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם..." (במדבר א, א, ב)

מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממצרים מנאם, אחרי שנהרגו בעוון חטא העגל מנאם את הנותרים, וכשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם, באחד בניסן הוקם המישכן ובאחד באייר מנאם. (רש"י)

זה רק מראה לך את חיבתו ואהבתו של הקב"ה לעם ישראל שנאמר "בנים אתם לה' אלוקיכם, " הקב"ה ספר את עם ישראל כדי להראות את חשיבותם, משל למה הדבר דומה לבן אדם שיש לו סכום גדול של כסף בכיס וכל כמה דקות מכניס את היד לכיסו לבדוק שהכל במקום הקב"ה ציווה בתורה הקדושה "והלכת בכל דרכיו" שכשם שהוא רחום אף אתה תהיה רחום כשם שהוא חנון אף אתה תהיה חנון עלינו להדבק במידותינו ולעבדו באהבה ויראה. ואיך מגיעים לעבודת ה' אמיתית זה רק ע"י אהבת ישראל כי ברגע שיש אהבת ישראל יש שלום ושלום זה שמו של הקב"ה שנאמר "לא שריא באתר פגים" הקב"ה לא שורא במקום פגום ועוד נאמר "ואהבת לרעך כמוך אני ה'" יש לנו מצוה לאהוב את השני כמו שאנו אוהבים את עצמנו. ואם נשאל למה לא ציווה לאהב את רענו יותר מעצמנו?

התשובה היא שאנחנו יצור כפיו של הקב"ה והוא יודע את היכולת שלנו ואין הוא מצפה שאנחנו נאהב את השני יותר מעצמנו, כי זה מעל הטבע. הקב"ה ברא ואם אדם מגיע לאהבת ישראל יותר מעצמו הרי זה צדיק האמת שהוא מעל הטבע ושכינה דוברת גגורונו, ועוד נאמר בסוף הדיברה "ואהבת לרעך כמוך" אני אלוקים כלומר הקב"ה אומר לך אם אינך יכול לאהוב את השני ולהרבות אהבה, לפחות תיזכור שאם אתה פוגע בחברך אתה פוגע בבורא עולם כי בכל אחד ואחד מאיתנו יש אלוקות שנאמר "מעפר באתה ונפחתי באפך נשמת חיים" כמו שכן אדם מנפח בלון והאוויר של האדם בתוך הבלון, כך בדרך משל רוח הקב"ה נמצאת בתוכנו "שנפחתי באפך נשמת חיים" נילמד מכאן שכל אחד ואחד מאיתנו למעשה יש בו אלקות ועוד שנאמר "יצר את האדם בצלמו דמותו" ואם נאגד את הנשמות של בני ישראל הם חלק אלוק ממעל ממש שכולם אחים ממש כאחד מצד הנשמות שרק הגופים נפרדים, לכן אומר הקב"ה אהבת לרעך כמוך אני ה'" שאם אתה פוגע ביהודי אתה פוגע בהקב"ה בשכינתו.

כל יהודי צריך לדרוש מעצמו להתאמץ במצות אהבת ישראל עד שיגיע לבחינת משה רבינו. שנאמר וידברו נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסוף עמך (במדבר לא -א).

ואחר תאסף אל עמך כלומר משה תלוי בנקמת מדין שנאמר "אחר תאסוף" ראו עד כמה חסיד אמיתי היה משה רבינו, במקום לדחות את יום מותו ולעקב את המלחמה במדין, לא יתמהמה שנאמר על רבותינו זריזים מקדימים למצוה וכן אפשר ללמוד מידה זאת גם מאברהם אבינו בענין העקדת בנו יחידו יצחק אבינו שנאמר וישכם אברהם בבקר... מנהיגים כאלו חבבין על הציבור ומשרים ביטחון כמו שנאמר: אלף למטה אלף למטה לכל מטות ישראל תשלחו לצבא, וימסרו מאלפי ישראל אלף למטה שנים עשרה אלף חלוי צבא, וישלח אותם משה... ואת פנחס בן אלעזר הכהן לצבא וכל הקדש וחצצרות התרועה בידי. (פנחס לא, ד-ו)

בני ישראל מאד אהבו את משה וידעו שנקמת מדין תלויה במותו, לכן לא רצו לצאת למלחמה שנאמר וימסרו מאלפי ישראל... כלומר בני ישראל נימסרו בכח מכאן המסקנה שמשה רבינו היה המנהיג האמיתי שיש לו אהבת ישראל עד כדי כך שהיה נערץ, ובני ישראל לא רצו ללכת למלחמה כי ידעו שניקמת מדין תלויה במותו של משה לכן נאמר "וימסרו"... נימסרו למלחמה בכח אשרי העם שככה לו ואשרי העם שיש לו מנהיג כמשה.

ישראל לסגולתו

המשך - סגלה להמנע מחולי המדבק ומגיפה

ויקרא פסוקים דלהלן (במדבר, פרק יז, פסוקים ט-יג) האמורים לגבי קרח ועדתו שנספו במגפה ותיקרו נצולו, ויקרא מתוך אמונה חזקה בהשגחה הפרטית ויחזק בטחונו בו.

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. הֲרָמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה וְאָכְלָה אֹתָם כְּרָעַע וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קח את-הַמַּחֲתָה וְתן-עֲלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קִטְרֶת וְהוֹלֵךְ מֵהָרָה אֶל-הָעֵדָה וְכִפַּר עֲלֵיהֶם כִּי-יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי ה' הַחַל הַנֶּגֶף. וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹךְ הַקֶּהֱל וְהִנֵּה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעַם וַיִּתֵּן אֶת-הַקִּטְרֶת וַיִּכְפַּר עַל-הָעָם. וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצַר הַמֶּגֶפָה. וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמֶּגֶפָה אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף וַיִּשָּׁבַע מֵאוֹת מִלְבָּד הַמֵּתִים עַל-דִּבְרֵי-קִרְחִי."

ועוד יקרא פסוקים דלהלן (שמות פרק ט, פסוקים א-ו):

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרַעֲוֹה וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹקֵי הָעִבְרִים שְׁלַח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי. כִּי אִם-מֵאֵן אַתָּה לִשְׁלַח וְעוֹדֵךְ מִחֲזִיק בָּס. הִנֵּה יָד-ה' הַיּוֹזֵה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּסּוּסִים בַּחֲמָרִים בַּגְּמָלִים בַּבָּקָר וּבַצֹּאן דָּבַר כְּבֹד מֵאֵד. וְהַפְּלֵה ה' בֵּין מִקְנֶה יִשְׂרָאֵל וּבֵין מִקְנֶה מִצְרָיִם וְלֹא יָמוּת מִכָּל-לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּבָר. וְנִשֵּׁם ה' מוֹעֵד לֵאמֹר מִחַר יַעֲשֶׂה ה' הַדָּבָר הַזֶּה בְּאַרְצְךָ. וַיַּעַשׂ ה' אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה מִמַּחֲרַת וַיָּמָת כָּל מִקְנֶה מִצְרָיִם וּמִמִּקְנֶה בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא-מָת אֶחָד."

ועוד יקרא שם (פרק ט, פסוקים כב-כו):

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה נִטָּה אֶת-יָדְךָ עַל-הַשָּׁמַיִם וַיְהִי בְרֶד בְּכָל-אַרְצָךְ מִצְרָיִם עַל-הָאֲדָם וְעַל-הַבְּהֵמָה וְעַל-כָּל-עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּאַרְצָךְ מִצְרָיִם. וַיִּט מֹשֶׁה אֶת-מִטָּהוּ עַל-הַשָּׁמַיִם וְה' נָתַן קֶלֶת וַיִּבְרַךְ וַתִּהְלַךְ-אֵשׁ אַרְצָה וַיִּמָּטֵר ה' בְּרֶד עַל-אַרְצָךְ מִצְרָיִם. וַיְהִי בְרֶד וַיֵּאֵשׁ מִתְּלַקְחַת בְּתוֹךְ הַבְּרֶד כְּבֹד מֵאֵד אֲשֶׁר לֹא-הָיָה כְּמֹהוּ בְּכָל-אַרְצָךְ מִצְרָיִם מֵאֵז הַיְתָה לְגוֹי. וַיִּךְ הַבְּרֶד בְּכָל-אַרְצָךְ מִצְרָיִם אֶת כָּל-אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה מֵאֲדָם וְעַד-בְּהֵמָה וְאֶת כָּל-עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה הִפָּה הַבְּרֶד וְאֶת-כָּל-עֵץ הַשָּׂדֶה שָׁבַר. רַק בְּאַרְצְךָ גִּשְׁן אֲשֶׁר-שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה בְּרֶד."

אמת

לג. על-ידי דבור שְׁוֹא בָּא מְכוֹת בְּנִים.

שתייה מכוס הקידוש

ב. אדם שמארח בביתו אורחים בשבת, ראוי ונכון למזוג את היין של הקידוש לכמה כוסות, ולהגישם לפני כל אחד מאורחיו, ולא יתן להם לשתות ישירות מהכוס שקידש עליה, מפני שישנם אנשים שנגעלים לטעום מפה לפה.

גרסינן במסכת דרך ארץ (רבה פ"ט): לא ישתה מן הכוס ויתננה לחבירו, מפני סכנת נפשות. ומעשה ברבי עקיבא שהתארח אצל אדם אחד, ואותו אדם שתה מהכוס ונתן לרבי עקיבא לשתות ממנה, ואמר לו רבי עקיבא שישתה הוא. ושוב שתה אותו אדם מכוס אחרת, ונתן לרבי עקיבא, וגם הפעם סירב הרב לשתות. אמר לו בן עזאי למארח: עד מתי אתה משקה את רבי עקיבא כוסות מוטעמים.

ופירש שם הנחלת יעקב בשם הלבוש, שיש לזוהר בזה, דשמא חבירו מן האניני הדעת, ולא יוכל לשתות ממה ששתה חבירו, או אפילו מהכלי ששתה חבירו, ומתוך הבושה שאינו רוצה לסרב לו הוא שותה, ויבוא לידי סכנה.

ופסק מרן בשלחן ערוך (סימן קע סעיף טז): לא ישתה מן הכוס ויתן לחבירו, מפני סכנת נפשות. ובסעיף כ"ב כתב: אחר ששתית ונשאר יין בכוס לשתיית חברך, קנח מקום נשיקת הפה משום מיאוס. וכתב שם הכף החיים בשם הלבוש, שאפילו אם יודע בחבירו שאינו איסטניס כל כך, מכל מקום יקנח מקום נשיקת פיו בכוס, משום מיאוס. ע"ש.

וכתב בשו"ת נצח יוסף (חלק ב סימן כא), שכאשר יש אורחים וידידים שמשתתפים בסעודה, נוהגים ששופכים לתוך כמה כוסות מכוס הקידוש, וכל אחד מהאורחים מקבל כוסו. וזה נראה עדיף טפי, וראוי לעשות כן. ובזה אף אם הם איסטניסים, יכולים לשתות מכוס זה שלא שתו ממנו כלל. ע"ש. ועיין עוד בשו"ת רבבות אפרים (חלק א סימן קצד).

משהו לנשמה

הדבר קרה בשנת תרפ"ג בזמן שהותו של החפץ חיים בעיר ווינה כדי להשתתף בכנסיה הגדולה הראשונה של "אגודת ישראל".

רבינו התאכסן בבית הנכבד ר' עקיבא שרייבר. כרגיל צבאו על הבית אנשים רבים שאדיר היה חפצם לראות את רבינו ורק יחידי סגולה זכו להכנס פנימה.

פנה אז לבעל האכסניה עסקן מפורסם של היהדות באנגליה בבקשה שטוחה לאפשר לו את הכניסה לאולם בו נמצא החפץ חיים לרגעים ספורים בלבד, כי דבר חשוב הוא רוצה לשאול וכל עתידו תלוי בזה. נענה בעל האכסניה לבקשתו כי העריך אותו ואת מעשיו הכבדים, הושיבו על יד השולחן שעליו סעד החפץ חיים והבטיח לו להציג אותו לפניו מיד לאחר ברכת המזון.

באמצע הסעודה החל רבינו לומר את הפרק "מזמור לדוד ד' רועי לא אחסר", כדרכו בקודש בזמן הסעודה. סיים את הפסוק האחרון של הפרק: "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי", פנה אל האורח הנ"ל (שרבינו לא הכירו מעודו) וביאר את הפסוק כדלהלן:

"פליאה עצומה היא על דוד מלך ישראל כיצד הוא אומר, שטוב וחסד ירדפוהו, היתכן ששני הדברים הטובים האלה הפכו לרודפים, הלא כבוד וחוסר המה הרודפים ויורדים לחיי האדם, אבל טוב וחסד? אתמהא?

שמע מינה, שלפעמים נדמה לו לאדם שעסקי הטוב והחסד נעשים כרודפים ויורדים לחייו, גוזלים את זמנו היקר לו, מפריעים בעסקיו וגורמים לו הפסדים, משביתים את שלום הבית וכו'. והיצר מפתחו להזניח את מעשי הטוב והחסד. מה יש לו אדם לעשות אז. וכאן מיעצהו נעים זמירות ישראל, שמע בני, אפילו אם לפי דעתך הטוב והחסד רודפים אותך באמת, אל תעזבם, אלא התפלל לה' ש"אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי", רק "רודפים" כאלה ולא אחרים ח"ו כי ישנם רודפים הרבה יותר גרועים. מרודפים של טוב וחסד לכן בודאי לא יאונה לצדיק כל און, ורק יקויים בו "ושבתי בבית ה' לאורך ימים"...

איך שסיים רבינו את באורו על הפסוק הנ"ל, קם האורח נרגש ופנה אל בעל הבית בברכת פרידה... בעל האכסניה הביע את תמיהתו בפני האורח שהתאמץ לקבל רשות כניסה לרבנו רק כדי לשאול אותו שאלת חיים חשובה, והנה לפתע אין לו כל צורך בשאלה זו?

האורח ענה לו בבת צחוק כי החפץ חיים ענה לו ללא שאלה, ובטרם הרצה לפניו את דברי שאלתו קיבל תשובה כהלכה. הוא הסביר את דבריו:

הוא הקים בעירו תלמוד תורה וקופת גמ"ח שהוא מנהלם בעצמו, המוסדות התפתחו יפה בע"ה, והעבודה בשני שטחים אלו גוזלת את זמנו. הוא נאלץ להזניח את עסקיו הפרטים והם סובלים... רעיתו החלה להציק לו ודורשת במפגיע שימסור את הנהלת המוסדות לאנשים אחרים.

הוא עצמו אינו רוצה לעזוב את הטוב והחסד ומשום "שלום בית" הגיעו שניהם לכלל החלטה למסור את הכרעת הענין לרבנו החפץ חיים, וכאשר יגיד כן יקום.

מכיון ששמע עתה מפורש יוצא מפי כהן גדול כי אף אם "טוב וחסד" רודפים אחרי האדם באמת, ומפריעים לו בעסקיו הפרטיים, בכל זאת אל יזניחם וימשיך לעסוק בהם, הוא קיבל תשובה לשאלתו, שאלת החיים החשובה, וממהר לבשר לרעייתו את הכרעת רבנו החפץ חיים. (עמוד החסד)